

WOORD, KLANK & BEELD

BOEK NON-FICTIE

**Ondergedoken
herinneringen
Ruth Lavie-Jourgrau**

Op verhalen van overlevenden van Auschwitz was het wachten tot vele tientallen jaren na de Tweede Wereldoorlog. Pas ver in de jaren 1990 kwam de stroom boeken goed op gang. Nog later, met uitzondering dan van het *Dagboek van Anne Frank*, begonnen verhalen van ondergedoken kinderen op te duiken. Zo'n verhaal is *Wortels in de lucht* van Ruth Lavie-Jourgrau. Ze werd geboren in Amsterdam. Haar uit Oost-Europa afkomstige ouders hadden zich daar gevestigd na in Palestina te hebben geleefd. Ruth wordt Liesje en overleeft de oorlog dankzij het Utrechts Kindercomité. Haar ouders zien ze nooit meer terug. Na de oorlog verhuist ze naar haar familie in Palestina, het latere Israël. Ze is er niet gelukkig, maar past zich aan. Nu duiken op hun beurt haar herinneringen op en voelt Ruth zich bevrijd uit haar gevangenis. *Wortels in de lucht* is een aangrijpend verhaal dat je vanaf de eerste bladzijde meesleept. De lezer kruipt meteen in de huid van het

tienjarige meisje dat hoopvol aan het hek van de boerderij staat, haar laatste onderduikadres. Samen met de schrijfster reconstrueert de lezer in de volgende hoofdstukken haar verleden, de tedere familiegeschiedenis vóór de oorlog, het onderduiken, het spelen met andere oorlogswezen en het zwijgen en aanpassen na de oorlog.

De titel wordt verklaard in de epiloog van het boek: „Omdat ik zo veel keren ontworteld ben, zijn mijn wortels gescheurd en maar voor een klein gedeelte hersteld. Mijn hele leven heb ik gezweefd als een blad in de wind, zonder ook maar één droom – als ik die al had – te verwezenlijken. De wortels die mij staande houden zijn de mensen die mij dierbaar zijn. Zij zijn mijn luchtwortels, de wortels die bovengronds ontstaan, naar beneden groeien en zich uiteindelijk wortelen in de aarde. Pas enkele jaren geleden, na jarenlange therapie, kon ik mijn eigen weinige wortels wat aansterken.”

Op de cover houdt de kleine Ruth de lippen stijf op elkaar, een indringend portret van een meisje dat jarenlang al haar herinneringen zal verdringen in de hoop een normaal leven te kunnen opbouwen. Ook binnen in het boek smukken foto's en gedichten het verhaal op. Misschien heeft de lezer al verscheidene oorlogsverhalen van overlevenden gelezen. Nooit zullen echter genoeg verhalen verteld zijn om de gruwel van oorlog helemaal te vatten. (LW)

Ruth Lavie-Jourgrau, *Wortels in de lucht, Een Amsterdamse oorlogswaas in Israël*, Vangennep, Amsterdam, 2010, 205 blz., 16,90 euro, ISBN 978 90 5515 991 8.

BOEK THEOLOGIE

**Verweer
tegen het atheïsme
John F. Haught**

Boeken van de zogeheten 'nieuwe atheïsten' zoals Richard Dawkins (*God als misvatting*) of Christopher Hitchens (*God is niet groot*) worden ook in ons taalgebied gelezen. Niet zelden hoor je een of andere bekende Vlaming een citaat van hen gebruiken als uithaal tegen godsdienst.

De theoloog John F. Haught, professor aan de jezuïetenuniversiteit in Georgetown in de Verenigde Staten, bijt zich vast in het werk van deze nieuwe atheïsten en maakt er brandhout van. Hij ontdekt en onthult hun misvattingen, grove generalisaties en

vooral hun gebrek aan kennis van wat religie in feite is.

Haught zegt zelf teleurgesteld te zijn door hun denken: „De manier waarop zij met theologie omgaan en het geloof 'doordenken', staat op hetzelfde niveau als de hedendaagse fundamentalistische literatuur.” Zijn kritiek is ook dat deze schrijvers geen benul hebben van het werk van Paul Ricoeur, Karl Rahner of Edward Schillebeeckx. Die gaan immers uit van de noodzaak van het geloof, als menselijke daad. Geloven is daarbij allereerst een daad van vertrouwen, en niet zozeer het aannemen van wetenschappelijk niet te bewijzen waarheden.

Onomwonden omschrijft Haught de nieuwe atheïsten als een soort puriteinen die menen dat ze vanuit hun eigen kennis toegang hebben tot de verlossing en ook hun morele hoogmoed stoort hem. Het boekje is een mooi voorbeeld van moderne apologetiek, een moeilijk woord voor de verdediging van de christelijke godsdienst van buitenaf. (EDS)

John Haught, *Nieuw atheïsme. Een kritische reactie op Dawkins, Harris en Hitchens*, Kok, Kampen, 2010, 135 blz., 19,90 euro, ISBN 978 90 4351 645 7.

CD KLASSIEK

**Pianomuziek voor trio
Frédéric Chopin**

Van Frédéric Chopin (1810-1848) vieren we dit jaar de tweehonderdste geboorteverjaardag. Maar wat als Chopin vrijwel niets voor jouw instrument heeft geschreven en je de meester toch wilt eren? Met die vraag zat het Trio Chausson. Het resultaat is

gedurfd en mag er zijn. Een prachtige opname van Chopins pianotrio opus 8 laten ze samengaan met hun eigen transcriptie voor viool, cello en piano van de polonaise opus 3.

Tristia is de naam die ze geven aan een werkelijk verbluffende transcriptie naar trio van Franz Liszts *La Vallée d'Obermann*. Het is een prachtig werk van een grote verbeeldingskracht, dat Liszt (1811-1886) bij leven en welzijn al een paar keer herwerkte en waaraan het trio nu zelfs nog enkele verbeteringen aanbrengt.

Verder horen we nog een van de zeldzame werken die de componist ooit schreef voor een ander instrument dan het klavier, namelijk voor een van de cellospelende dochters van de Poolse prins Bogusław Fryderyk Radziwi. Hoewel een jeugdwerk, toont het reeds Chopins meesterschap. Een

origineel en gedurfd programma dus dat heel goed past bij deze fijne vertolkers, die erin slagen met de trio's niet alleen ziel en gemoed te laten spreken, maar vooral de instrumenten met elkaar in een boeiende dialoog laten treden. (JC)

Chopin/Liszt, door het Trio Chausson, Mirare (distributie harmonia mundi), MIR 089, 21,25 euro.

CD RELIGIEUS

**Muziek
voor het heilig Bloed
Stefan Johannes Morent**

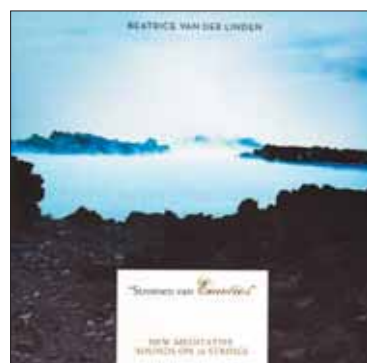
In ons land zijn er niet minder dan vijf processies ter ere van het heilig Bloed, maar ook elders in Europa is deze cultus bekend. In de Duitse benedictijnerabdij Weingarten (in Oberschwaben) tonen ze op een bepaalde vrijdag een relik met enkele bloeddruppels. Op het einde van de dertiende eeuw werd aan deze plechtigheid luister verleend door een speciaal officie te laten schrijven. Daarvan bestaat het manuscript nog.

Een onbekende dichter bouwde dit officie uit, vooral aan de hand van de getijden voor het feest van paus Gregorius. Dit feest viel op 12 maart en werd wellicht in de abdij vervangen door het lokale feest van het heilig Bloed. Stefan Johannes Morent, koorleider van Ordo Virtutum, is professor middeleeuwse muziek in Tübingen. Deze jonge wetenschapper tekent

voor zowel de uitvoering als het programma. Het kleine koor zingt wonderwel en geeft ons daarmee een interessante kijk op een zeer oude devotiepraktijk en dito gregoriaans. (JC)

Sanguis Jesu Christi, Heilig-Blut-Verehrung im Mittelalter, door het koor Ordo Virtutum onder leiding van Stefan Johannes Morent, Christophorus (distributie codex), CHT77309, 21,15 euro.

CD MEDITATIEF

**Stromen van emoties
Beatrice Van der Linden**

Op zoek naar muziek waar je rustig van wordt? Muziek die zorgen en pijn even doet vergeten? Gitariste Beatrice Van der Linden maakte zelf een moeilijke periode door in haar leven en vond troost in haar tiensnarige gitaar die ze met passie beroert. Na een eerste cd met rustgevende klassieke muziek stelde deze lerares gitaar (Academie voor Muziek, Woord en Dans in Mortsel) onlangs een schijf samen met eigen composities in meditatieve stijl.

Een van die composities is opgedragen aan Modest, bezieler van Poustina, een huis in de Ardennen waar groepen en individuen innerlijke groei en herbronning kunnen vinden. Van der Linden schreef de compositie in de laatste maand van Modests leven, na lange wandelingen tijdens dewelke hij haar aanmoedigde om door te zetten, in haar leven en met haar muziek. Een ander lied kreeg de titel *Berusting* mee en geeft „een jarenlange weg naar aanvaarding van een moeilijke situatie in mijn leven” weer.

„Mijn muziek is zeer geschikt voor bezinning, om bij tot rust te komen en dicht bij jezelf te komen”, zegt ze zelf. Ze denkt daarbij aan sessies met bejaarden in rusthuizen, op palliatieve eenheden, kortom op alle plaatsen waar mensen kunnen relaxen. Op haar website (www.beatricevanderlinden.be) staan al heel wat positieve reacties te lezen, vooral van zieken die hun dankbaarheid uitspreken voor de troostrijke muziek.

De totstandkoming van de cd werd professioneel omkaderd. Een mooie hoes met korte situ-

ering van de composities en de artieste dragen bij tot het luisterplezier. Laat deze muziek een goede landing maken. (LW)

Beatrice Van der Linden, *Stromen van Emoties. New Meditative Sounds on Ten Strings* kost 15 euro (plus 3 euro verzendingskosten) en is te bestellen via telefoon 03 455 55 58 of e-mail info@beatricevanderlinden.be. De cd wordt toegestuurd na ontvangst van betaling op het rekeningnummer 979-5476872-63.